

УКРАЇНСЬКА МОВА

БУКВАР

1

КЛАС

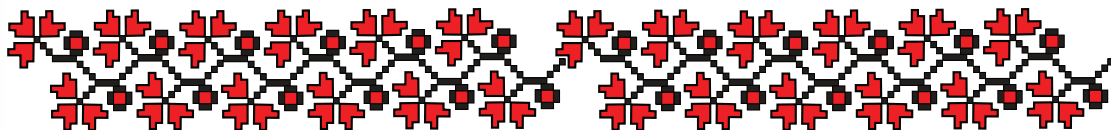

**Державний
Прапор
України**

**Державний
Герб
України**

Державний Гімн України

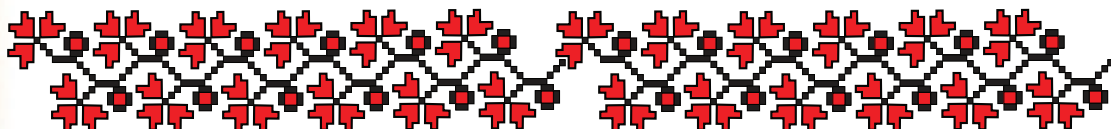
Слова Павла Чубинського

Музика Михайла Вербицького

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

І. О. Большакова, М. С. Пристінська

УКРАЇНЬКА МОВА БУКВАР

Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Харків
Видавництво «Ранок»
2018

УДК [811.161.2:028.1](075.2)
Б79

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 № 734)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Рецензенти:

Т. В. Водолазська, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри менеджменту освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського;

З. М. Канівець, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики змісту освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського

Ілюстрації художниці *Ольги Рибцової*

Большакова І. О.

Б79 Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2 /
І. О. Большакова, М. С. Пристінська. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018. — 80 с. : іл.

ISBN 978-617-09-4419-1

УДК [811.161.2:028.1](075.2)

Інтернет-підтримка
Електронні матеріали
до підручника розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN 978-617-09-4419-1

© Большакова І. О., Пристінська М. С., 2018
© Макарова А. Л., Макарова П. І.,
обкладинка, макет, 2018
© Рибцова О. А., ілюстрації, 2018
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2018

Дорогий друже!

Ти продовжуєш подорож чудовим світом рідної мови. Адже ти любиш читати, спілкуватися, фантазувати.

Ця книга допоможе тобі навчитися читати, висловлювати думки й почуття, спілкуватися.

Умовні позначення:

— читаю

— обговорюю малюнок

— досліджую мовлення

— мислю критично

АБЕТКА

Ти можеш записати всі букви
в потрібному порядку. Вийде абетка.
В українській абетці 33 букви.
Букви бувають: ВЕЛИКІ і малі,
друковані і *писані*.

Аа Бб Вв Гг Гг Дд
Ее Єє Жж Зз Ии Іі Її
Йй Кк Лл Мм Нн Оо Пп
Рр Сс Тт Уу Фф Хх Цц
Чч Шш Щщ Ъ Юю Яя

АБЕТКА

Абетку ти береш до рук.
Абетка — ключ до всіх наук,
До всіх історій чарівних,
І таємничих, і смішних.
Рушаймо! Ось вона, твоя
Стежиночка від **А** до **Я**.

Григорій Фалькович

АБЕТКА

- 1 Назви, які букви великі, а які — малі; які букви друковані, а які — писані.

Т т А а у У л Л Ж ж и И О о ц Ц К к ю Ю я Я

- 2 Діти записали слова за абеткою. Перевір, чи правильно вони це зробили. Назви одним словом кожну групу слів.

1. Акула

2. Бичок

3. Карась

4. Сал

1. Білка

2. Вовк

3. Єнот

4. Засць

1. Вишня

2. Дуб

3. Акація

4. Бук

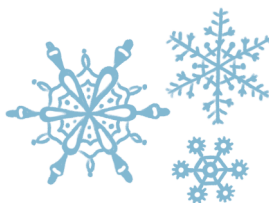
- 3 Текст. Тема тексту. «Зайві» речення

У нас живе кіт. Ми назвали його Сніжком. Він білий і пухнастий, наче сніг. Сніг — це опади у вигляді сніжинок. Слово **опади** утворилося від слова **падати**. Сніжок любить гратися клубком ниток. Я годую Сніжка молоком.

- Визнач тему тексту.

Котик Сніжок

Сніг

Зима

Сс

сон

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

сани	собака	сон-це
соми	сорока	со-не-чко
сова	солома	сло-во
село	соловей	слов-ник

2

Текст. Тема тексту. Заголовок

- Для чого написано цей текст?

Ти спиш у ліжку. А як сплять тварини?

Кажани сплять униз головою.

Чаплі — посеред озера на одній нозі.

Корови стоять у корівнику і сплять.

А стрижі летять і сплять у польоті.

- Добери заголовок до тексту.

Сон

Як сплять
тварини?

Чому потрібно
спати?

Сс

са со су
си се сі

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

сніг	слід	спина	середній
сніговик	слон	спиця	середина
сніжок	слива	спека	посередині

2

Текст. Тема тексту. Заголовок

- Для чого написано текст?

Настала зима. Випав сніг.

Вибігли діти на подвір'я. Стали сніговика ліпити. Сергійко велику снігову кулю катає. Борис і Софійка — середню. Світлана ліпить маленьку снігову кулю. Поставили кулю на кулю. Гарний сніговик!

А ти любиш ліпити сніговиків?

- Як ти гадаєш, з чого діти зробили очі, ніс, руки та головний убір сніговика?

Очі зробили з

Ніс зробили з

Руки зробили з

Головний убір — із

O o

о|брúч

1 Знайди слово до схеми.

оса	нора	корова	обрúч
коса	кора	корона	обруч
коза	пора	ворона	поруч

2 Текст. Тема тексту. Заголовок

ОБРУЧ ЧИ ОБРУЧ?

Обруч — спортивне знаряддя. Обруч крутять навколо тіла, на руці, нозі.

Обруч — прикраса у вигляді кола або півкола. Обручі носять на голові.

Обруч — це бути поряд із кимось або чимось.

- Чи можна за допомогою наголосу змінити значення слова?
- Дай дітям імена.
- Склади речення за малюнком.

Хто?

Що?

О о

бо во го до
ко ло мо но
ро со то шо

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

озеро

літо

Оля

робот

олень

жито

Олег

робота

окунь

доміно

Олена

робітник

2

Текст. Заголовок. Текст і малюнки

Робота Роббі зробили на заводі. Він виконує різні програми.

Робот Роббі живе з нами. Миє підлогу, поливає квіти. Роббі не просто машина, він — наш друг. Ми разом граємо і читаємо книжки.

Уранці робот усіх будить. Увечері розповідає смішні історії. А вночі відпочиває, як і ми.

- Порівняй текст і малюнки. Знайди схоже і відмінне.
- Добери заголовок до тексту.

Дім

Завод

Робот Роббі

А а

а | б р и | к о с

1

Знайди слово до схеми.

акула

лампа

баран

а-бри-кос

аґрус

мавпа

кажан

а-бри-ко-си

автобус

санки

караван

а-бри-ко-со-вий

2

Текст. Послідовність подій. Передбачення

Вирішили звірята й пташенята абрикосовий пиріг спекти. Несе песик борошно. А молока немає. Несе кицька молоко. А яєць немає. Несе курка яйця. А цукру немає. Несе...

- Продовж історію. Користуйся малюнками.

А а

ба га да за
ка ма на па
ра та ша ща

1 Знайди слово — підпис до малюнка.

Алла старий ласка ав-то-бус
Анна давній казка ав-то-бу-сна
Артем далекий маска ав-то-бу-сний

2 Текст. Головна думка. Опис предмета. Передбачення

Щоранку старенький шкільний автобус возив нас до школи. А в середу приїхав новий автобус. Фіолетовий, красивий. Зручно їхати в ньому. Сидіння м'які. Вікна широкі. Двері відчиняються тихо. Доїхали ми до школи. Вийшли.

— А я сумую за нашим старим автобусом, — сказала Алла.

І всі погодилися з нею. А в суботу ми поїхали в музей транспорту й побачили там...

- Як ти думаєш, що буде далі?
- Добери заголовок до тексту.

Школа

Наш автобус

Школярі

Б б

бу | тер | брóд

1

Прочитай. Знайди слова, у яких три склади.

хліб	булка	болото	бу-тер-брод
краб	білка	борода	бу-тер-бро-дик
батон	будка	собака	бу-тер-бро-дний

2

Послідовність дій

Я готую бутерброд

Що мені потрібно? Продовж ряд.

- Установи послідовність дій за малюнком.

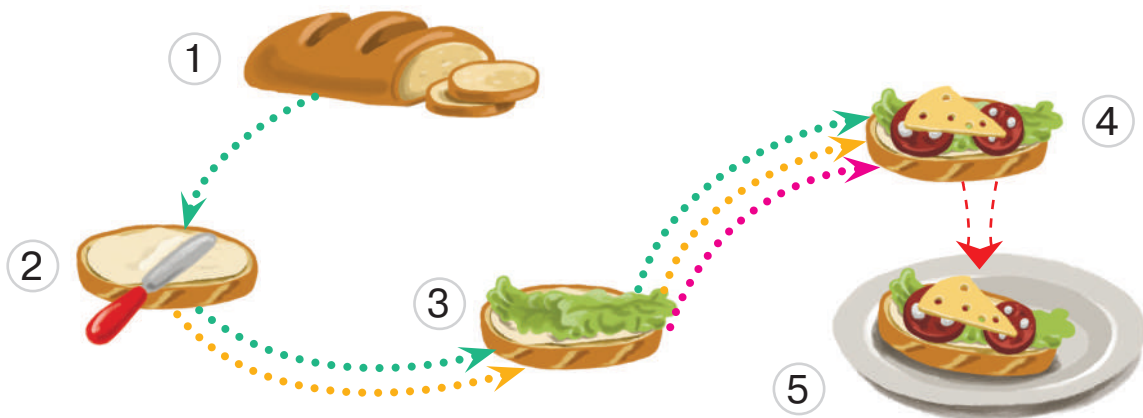
Я кладу лист салату на хліб.

Я беру шматок хліба.

Я кладу сир і ковбасу на лист салату.

Я їм бутерброд. Смачно!

Я на-ма-щу-ю масло на хліб.

Б б

ба бо бу би
бі бе аб об
уб иб іб еб

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

Борис	рибка	бабак	будинок
Богдан	жабка	бегемот	будувати
Богдана	трубка	борсук	побудувати

2

Текст. Зачин, головна частина, кінцівка

Зачин

Поросята будують будинок.

Головна частина

Ніф-Ніф возить цеглу для будинку. Нуф-Нуф змішує цемент, пісок та воду, робить розчин. Наф-Наф накладає рózчин на цеглину, а зверху кладе іншу.

Кінцівка

Будинок міцний! Не страшний сірий вовк!

Лл

ли | сї | ця

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

липа	лелека	кулька	лис
лапа	ластівка	бурулька	лисиця
лампа	лебідь	лялька	лисеня

2

Текст-опис

В Україні живе лисиця руда. Її тіло вкрите густою шерстю. Хвіст лисички довгий і пу-хна-стий. Коли холодно, вона вкри-ва-єть-ся хвостом, як ковдрою. Лисячий хвостик, як кермо ма-шини, до-по-ма-га-є лисичці під час бігу повертати в різні боки.

Лисичка полює на мишей, зайців, диких кролів. Іноді може по-ла-су-ва-ти ягодами і фру-кта-ми.

3

Розподіли слова на дві групи відповідно до запитань.

Хто?

Що?

Лл

ла ло лу ли
лі ле ал ол
ул ил іл ел

1

Казка. Приказка. Головні герої. Театралізуємо

ПРО ПИХАТУ КАЧКУ (скорочено)

з високою
думкою
про себе

Качка плавала в озері. Прибіг лис і каже:
— Добрий день. Чи то ви — та качка, про яку кажуть, що кращої в селі немає?

Качка зраділа і гордовито мовила:
— Так, це я.

Лис ласкаво говорить:
— То ходіть швидше зі мною. Бо в селі вже чекають на вас.

Качка підпливла до берега. Неспішно вийшла з води. А хитрий лис її за шийку цуп! І каже:

— **Пиха** не одного довела до **лиха**.

біда

Українська народна казка

самовпевненість

- Упізнай казки за малюнками.

М м

м і | с т о

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

маки	море	міст	місце
маски	моряк	місток	мімоза
марки	морський	місто	міміка

2

Текст. Тема тексту

У містах багато високих будинків. Біля будинків є май-дан-чи-ки для дітей. У містах є музеї, театри, су-пер-мар-ке-ти. Вулицями міст їздять тро-лей-бу-си, трамваї, автобуси, маршрутні таксі. А що ще є в містах?

М м

ма мо му ми
мі ме ам ом
ум им ім ем

1

Казка. Тема казки. Передбачення

КМІТЛИВА МИШКА

Кіт хропів біля воріт —
Закривав собою вхід.

Тут прибігла мишка

І сказала тишком:

«Знов валяються коти,
До будинку не зайти!»

Й **ледацюгу** трішки
Лоскотнула мишка.

Кіт прокинувся,

Вигнув хвіст, весь потягся,

Став на міст...

- Як ти думаєш, що буде далі?

Мишка **шмиг** попід мостом,

Під ледачим тим котом —

Поки гнув він спинку,

Мишка вже в будинку...

Правда ж, кмітлива мишка?

Вадим Левін (переклад В. Каденка)

яка добре
й швидко
міркує

той, хто
не любить
працювати

проскочила

я | бл у | ко

Що мені потрібно?

- Я кладу мед усередину яблука.

Яя

ва – вя

ла – ля

са – ся

да – дя

ра – ря

та – тя

1

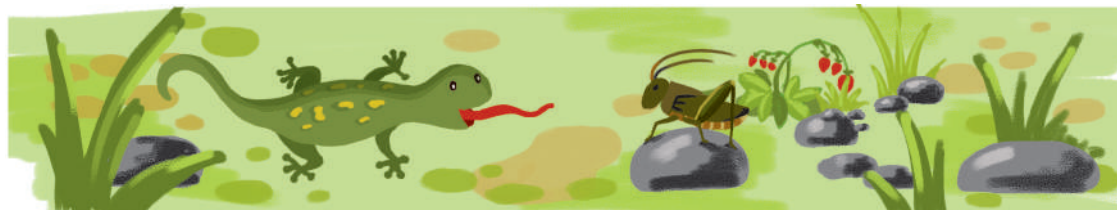
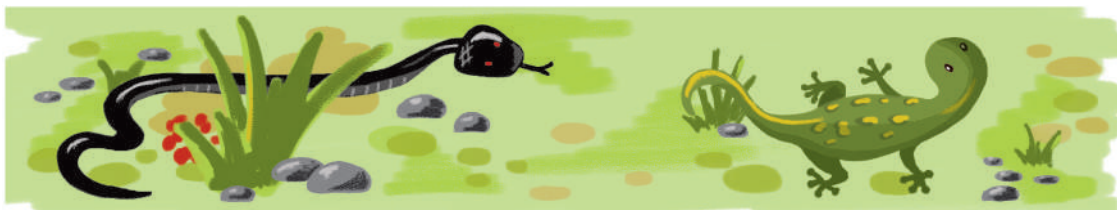
Текст. Заголовок. Послідовність подій

На галявині росли листяні дерева: ясен, тополя, яблуня. На яблуні червоніли яблука. У траві виднілися ягідки сунички.

Зелена ящірка сховалася в густій траві. Вона чекала на здобич. Раптом із трави ви-стри-бнув коник. Стрибнув перед нею. Ящірка випустила довгий язик і піймала коника. У траві знову зашур-хо-ті-ло. До ящірки тихо повзла змія.

Хрусь! З яблуні впало яблучко. Ящірка злякалася і втекла. Я радів, що ящірка вря-ту-ва-ла-ся.

- Установи послідовність малюнків відповідно до тексту.

Гг

1

аґ – ґа – аґа оґ – ґо – оґо га – ґа го – ґо
еґ – ґе – еґе уґ – ґу – уґу ге – ґе гу – ґу

2

Знайди слово — підпис до малюнка.

аґрус дзиґа ґрунт ґанок
ґава ґудзик ґрун-то-вий на ґанку
ґавеня ґедзик ґер-дан біля ґанку

3

Текст. Тема. Головна думка. Ключові слова

На ґанку ґава знайшла гарний ґудзик.

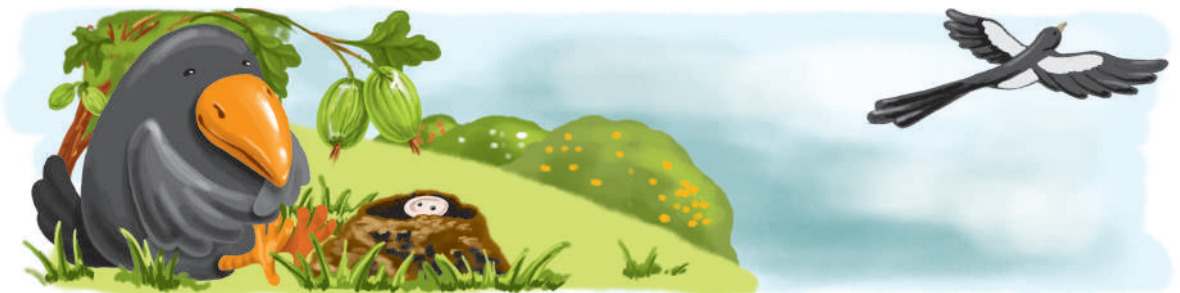
— Хочу ще таких ґудзиків, — сказала собі ґава. — Що робити?

— Посади ґудзик у ґрунт. Виросте дерево з ґудзиками, — заскрекотіла сорока. — Буде їх багато.

Крутнула хвостом як дзиґа й полетіла.

Викопала ґава дзьобом ямку під аґрусом. Кинула в неї ґудзик. Полила. Чекає, коли виросте ґудзикове дерево.

Мабуть, і досі чекає.

аґ – ґа – аґа
го – ґо – оґо

уґ – ґу – уґу
ге – ґе – еґе

1

Прочитай. Склади речення.

кіт Ґедзик   слон Ґудзик   Тарас Ґудзь
собака Ґуля   папуга Ґава   Ганна Ґалаґан

2

Іноді ти можеш почути незвичні для себе слова. Деякі з них люди вживали в давнину.

дзиґа
дзиґлик

дзиґарі
дзиґарики

3

Факти і думки

Діти люблять крутити дзиґу. Це весело і цікаво.

Дзиґа — іграшка давня. Спочатку дзиґу робили з кісток чи рогів тварин та з дерева. Тепер є паперові, пластикові, металеві дзиґи. Дзиґа швидко о-бер-та-єть-ся і не падає одразу. Ти можеш це перевірити, якщо по-кру-тиш дзиґу.

- Коли так говорять?

Крутиться, мов дзиґа.

’
Апостроф   ра – ря – р’я   ру – рю – р’ю
                    ре – ре – р’є   ри – рі – р’ї

Апостроф — це знак ’. У словах апостроф пишуть угорі між буквами: м’яч, пір’я.

Б У | Р Я К
          [р’][а]

П І | Р ’ Я
          [р][йа]

1 Знайди слово — підпис до малюнка.

м’яч
м’ята
м’ясо

м’який
рум’яний
дерев’яний

хом’як
черв’як
реп’ях

п’ять
п’ятниця
п’ята

2 Порівняй слова в стовпчиках. Чим вони схожі? Чим відрізняються?

комп’ютер
комп’ютерний

солов’ї
солов’їний

м’ята
м’ятний

3 Текст. Тема тексту

У нашій школі є комп’ютерний клас. У ньому багато комп’ютерів. Діти грають у комп’ютерні ігри та виконують різні завдання.

’
Апостроф

і | м ’ я
· — ·

1

Прочитай. Назви імена. Склади речення з одним іменем.

ім'я   Дар'я   Дем'ян   В'ячеслав
сім'я   Мар'яна   Лук'ян   Валер'ян

.....

2

Відшукай слово до схеми.

п'є   в'є   б'є   з'єднати   під'їхати
п'ють   в'ють   б'ють   роз'єднати   від'їхати

.....

3

Текст. Театралізуємо

МОЄ ІМ'Я

Я — **Мар'яна**.

Сьогодні на подвір'ї я грала в м'яч.

— **Мар'яше!** — кличуть подруги. —

Кидай м'яч.

Потім мене гукнула бабуся:

— **Мар'янчко!** Іди обідати.

Я пішла додому і зустріла сусідку.

— Як справи, **Мар'янко?** — запитує вона.

Удома мама налила мені суп і говорить:

— Смачного, **Манюню**.

Я їм суп і думаю: «Скільки в мене імен?».

Н н

на | гід | кий

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

намет	картон	ніж	ніс
небо	вагон	ніжка	носик
неділя	каштан	ніжний	носоріг

2

Текст. Тема тексту. «Зайве» речення

Наталя любить квіти. Вона вирощує на клумбі нарциси , нагідки , незабудки .

У нашому зоопарку живе носоріг. Назар та Інна допомагають Наталі доглядати за квітами. Назар носить воду. Інна вириває бур'ян.

- Визнач тему тексту.

Клумба

Квіти

Носоріг

Н н на но ну ни
ні не ан он
ун ин ін ен

1

Текст. Передбачення. Театралізуємо

СЛОНЕНЯ (скорочено)

У давнину в слона не було хобота. А був малий носик. Слоненя пхало свій носик усюди.

Одного разу Слоненя подумало: «А що Крокодил їсть на обід?»

- Як ти думаєш, що буде далі?

І Слоненя пішло до річки. Воно ніколи не бачило крокодила і не знало, який вигляд він має.

У річці плавав Крокодил. Слоненя запитало:

— Ви не знаєте, що їсть Крокодил на обід?

— Знаю. Підійди ближче, я скажу тобі.

Слоненя підійшло до річки ближче. Крокодил — хап! — та й ухопив його за ніс.

- Як ти думаєш, що буде далі?

— Я га-да-ю, що сьо-год-ні на о-бід у ме-не Сло-не-ня, — промовив Крокодил крізь зуби.

— Пустіть! — Слоненя почало відступати.

Крокодил тяг-тяг-тяг. Ніс Слоненяти ставав усе довшим. Аж раптом вислизнув із пащі Крокодила.

З того часу всі слони мають довгий ніс — хобот.

За ідеєю Редьярда Кіплінга

К к

к н і ж | к а

1

Знайди слова — підписи до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

кіт	кобза	краб	книга
котик	кобзар	кран	книгарня
кицька	козак	кропива	книжковий

2

Речення і малюнок.

- Кіра читає книгу про тварин.
- Карина читає казки.
- Максим читає о-по-ві-дан-ня про дітей.
- Кирило читає ен-ци-кло-пе-ді-ю про техніку.

К к

ка
кі
ук

ко
ке
ик

ку
ак
ік

ки
ок
ек

1 Знайди слово — підпис до малюнка.

Кіра	Клим	Карл	куб
Карина	Катерина	Клара	клубок
картина	катер	Київ	літак

2 Вірш. Заголовок. Послідовність подій

Котик каже:
— Чуєш, кицю,
Коло нашої криниці
По стежинці, по пісочку
Жовті котяться клубочки!
— Кво-кво-кво! —
Озвалась квочка.—
— Хто сказав,
Що то клубочки?!
То ж мої
Синочки й дочки! —
...І курчаток поховала,
Щоб їх киця не чіпала!

Валентина Каменчук

- Як ти думаєш, який заголовок дібрала авторка до вірша?

Курчатка

Котик і курчатка

Клубочки

і

би – бі ви – ві пи – пі
ни – ні ри – рі си – сі
ди – ді зи – зі ли – лі

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

ківі	ніс	лійка	річка	Марія
кінь	ніч	лінійка	порічка	Лідія
півень	річ	копійка	свічка	Лілія
сіль	рік	змійка	стрічка	Надія

2

Прочитай сполучення слів. З одним склади речення.

білі лілії	свіжі новини	сірі ночі
милі діти	ніжні квіти	сірі овочі

3

лілія

Лілія

4

Текст-опис

В Україні росте лілія лісова.
Це ніжна квітка. У неї є корінь,
який називають цибулиною. Довге
соковите стебло. Широкі зелені
листочки. Квіти лілії рожеві. Лілія
лісова — рідкісна рослина. Вона
занесена до Червоної книги України.

li

і | гра | шка

1 Знайди слово до схеми.

ім'я іграшка Ілля у лісі
іменини іграшковий Ілона у місті

2 Текст. Зачин, головна частина, кінцівка. Театралізуємо

ЯК ІВАСЬ ІГРАШКУ ВИБИРАВ

Зачин

У неділю мама з Івасем пішли до магазину іграшок. За подарунком. Для молодшої сестрички Івася — Іринки.

Головна частина

Зайшов Івась до магазину і завмер. Скільки цікавих іграшок! І пухнасті кошечки, і веселі клоуни, і ролики, і машини. І він — літак! Із пультом керування. Такий, про який хлопчик уже давно мріяв.

— Івасю, що купимо Іринці? Ведмедика чи ляльку? — запитала мама.

— Літак, — стиха промовив Івась.

— Літак? — зди-ву-ва-ла-ся мама.

Кінцівка

• Як ти думаєш, чим закінчилася історія?

її

ї | ж а́ к

1 Знайди слово до схеми.

їжа ї-жа-чи-ха ї-хав Ки-їв
їжак ї-жа-че-ня по-ї-хав У-кра-ї-на
їжаки си-ро-їж-ка по-їзд у-кра-їн-ці

= · | — ·

2 Один — багато

• Які слова називають багато предметів?

гай — гаї музей — музеї
чай — чаї трамвай — трамваї

Й-ї

3 Заголовок. Передбачення

• Чому їжачок колючий? Що було б, якби він був без голок?

ОДЯГ ДЛЯ ЇЖАЧКА

У сім'ї їжаків на-ро-ди-ло-ся їжаченя. Маленьке, пу-хна-сте, зовсім без голок. Їжак та ї-жа-чи-ха су-му-ва-ли. З'їсть лисичка ї-жа-че-ня. Не виживе маля без голок. Що робити? А їжаченя не су-му-ва-ло, а зробило собі на-кид-ку.

Від-га-дай-те, з чого.

її

пи – пі – п'ї
фи – фі – ф'ї
ри – рі – р'ї

зи – зі – з'ї
ви – ві – в'ї
ми – мі – м'ї

1

Прочитай. Склади речення з одним зі слів.

з'їзд   з'їв   з'їхав   солов'ї   на подвір'ї
під'їзд   з'їли   під'їхав   пір'їна   у сім'ї

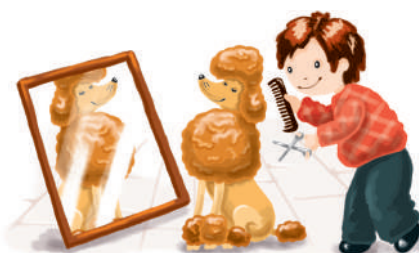
2

Вірш. Головний герой. Послідовність подій

- Чи були ви коли-небудь у перукарні? Що там роблять? Що б зробив їжачок, якби опинився в перукарні? Чому?

Один ку-ме-дний їжачок
Хотів побуть без колючок.
У пе-ру-кар-ню він біжить:
«Мене, будь ласка, пострижіть!»
Та перукар сказав: «Ніяк
Не по-стри-жу, бо ви — їжак!
От вчора пудель прибігав
Його я радо під-стри-гав.
В четвер при-хо-ди-ла вівця —
Була їй стрижка до лиця.
Коли ж стри-жу-ться їжаки,
Ламаєм ножиці й станки.
Колюча зачіска така —
Най-кра-ща є для їжака».

Оксана Хлоп'яча

Хто?

Що?

- Постав запитання до прочитаного.

И и

кн і | г и

1

Знайди слова — підписи до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

риби	пити	липи	книжка
гриби	лити	липень	книжечка
грибний	мити	у липні	книжки

2

Передбачення

Розкажи, про що можна дізнатися, розглянувши обкладинку книжки.

автор

назва

малюнок

3

Текст. Заголовок. Приказка

Де ти зберігаєш книги? На полиці, у шафі, на робочому столі. А якщо книг багато? Тоді їх зберігають у бі-блі-о-те-ці. Ти можеш прийти в бі-блі-о-те-ку і почитати книги. А можеш узяти їх додому, а потім повернути. Ще є електронні книги. Їх можна знайти в Ін-тер-не-ті.

Книги читай — розуму набирай.

И и

слі|дї

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

диня	високий	висить	слід
диван	широкий	кипить	сліди
дитина	глибокий	сидить	слідочки

2

Текст. Тема тексту. Заголовок

Зима. Випав сніг. На снігу — сліди. Чиї?

Ось дрібні сліди мишки-полівки

Ось глибокі та великі сліди лося

А це широкі сліди вовка , схожі на сліди собаки.

А поряд вузькі та довгі сліди зайчика

3

Один — багато

Прочитай. Які слова називають багато предметів?

слива — сливи диня — дині вишня — вишні

Й й

1

Знайди слово до схеми.

йод	сойка	великий	Сергій
йорж	чайка	маленький	Андрій
йогурт	лійка	широкий	Софійка

2

Казка. Головний герой

ПРО ГОЛОДНОГО ЙЕТИ

не поївши

На одній планеті
Жив голодний Йеті.
Це така людина,
Тільки снігова.
На сніданок Йеті
Їв лише котлети
І лише ячмінним
Квасом запивав.
Ну а більш нічого,
Ну геть-геть нічого,
Ну, їй-бо, нічого
В роті він не мав.
От хіба що ногу,
Поросячу ногу,
Та яєць десяток
Смажених ум'яв.

Потім **натщесерце**
З'їв борщу відерце,
Пирогів з грибами
З'їв приблизно з пуд,
І тому, до речі,
Йеті наш надвечір
В талії та в плечах
Над-зви-чай-но схуд.
Гірко плаче Йеті:
— Я на цій планеті
З голоду страшного
Дуже помарнів,
Адже я нічого,
Ну геть-геть нічого,
Ну, їй-бо, нічого
З ранку ще не їв.

Сашко Дерманський

йо

1 Знайди слово — підпис до малюнка.

йод га-йок буль-йон
йогурт ра-йон ме-даль-йон
йорж зна-йо-мий па-віль-йон

2 Текст. Театралізуємо

СЕРЙОЗНА РОЗМОВА

Уранці тато сказав мені:

— Зараз я поспішаю на роботу, а ввечері буде серйозна розмова.

У школі я сказав друзям про розмову з татом.

— Це тому, що ти взяв без дозволу мамин ме-даль-йон, — сказав Ігор.

— А може, тому, що ти бігав на виставку в незнайомому районі? — припустила Іра.

— Ні, це тому, що ти з'їв бабусин йогурт, — зітхнув Сашко.

Було про що говорити з татом. Увечері я повернув медальйон мамі, вибачився перед бабусею за йогурт і пообіцяв, що без їх дозволу нікуди не піду. Аж ось прийшов з роботи тато:

— Ти готовий до серйозної розмови?

— Так, — похнюпив я ніс.

— Посміхнись, у тебе буде сестричка.

— Ура! — закричав я і обійняв маму й тата.

Цц

ц у | к о р

1

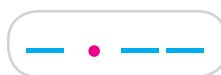

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

цукор
цу-кер-ка
цу-кор-ни-ця

цирк
цир-куль
ци-бу-ли-на

цвіт
цвіркун
полуниця

2

Добери потрібне слово.

гірчиця

пшениця

цукорниця

цукор

3

Текст. Тема тексту. Дискусія

СКІЛЬКИ ЦУКРУ КЛАСТИ В ЧАЙ?

Єва любить со-лод-кий чай. І кладе в чашку три ложки цукру. Мар'яна любить не-со-лод-кий чай. І цукор у чай не насипає.

А Сергійко любить со-лод-ку-ва-тий чай. І кладе одну ложку цукру.

- Визнач свою думку за шкалою.

Несолодкий

Який чай ти любиш?

Солодкий

Ц ц

ца	цо	цу	ци
ці	це	ац	оц
уц	иц	іц	ец

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

цирк	кільце	синиця	цілий
циркач	сонце	горлиця	цікавий
цирковий	яйце	палиця	цінний

2

Текст. Заголовок. Передбачення

- Як ти уявляєш цукровий будинок?

У Солодкій країні жив Цвіркун. Він жив у цукро-во-му будиночку. Стіни будинку були з ра-фі-на-ду. Дах — із білого зе-фі-ру. Ґанок — із мар-ме-ла-ду. А вікна — із льо-дя-ни-ків.

— Цю-цю-цю, — співав Цвіркун.

— Це-це-це, — від-по-ві-да-ли йому синиці.

— Цвір-цвір-цвір, — кричали горобці.

Цукровий будинок теж співав цукрову пісню. Але її ніхто не чув. Вона була солодкою і тихою.

- Про який будинок йдеться в тексті? Поясни свою думку.

Ш ш

шо|ко|ла́д

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

шафа	шахи	комашка	шпак
шафка	шашки	іграшка	школяр
шуба	шишка	каштан	шоколад
шубка	мишка	горошина	шоколадка
швидко	чашка	шипшина	шоколадний

2

Речення і малюнки

ШОКОЛАДНІ ФІГУРКИ

- У Сашка — шоколадний заєць.
- У Даринки — шоколадна шишка.
- У Марійки — шоколадне яйце.
- У Софійки — шоколадні мишки.

Марійка

Сашко

Софійка

Даринка

- Постав запитання до речень.

Хто?

Що?

Який?

Яка?

Яке?

Які?

Ш ш

ча – са – ша
че – се – ше
чу – су – шу

1 Знайди слово — підпис до малюнка.

шапка   шарф   кошеня   шум
шубка   шарфик   кишеня   шумок
шишка   шарфовий   мишеня   шумний

2 Текст. Заголовок. Передбачення. Театралізуємо

У ШАПЦІ ЧИ БЕЗ ШАПКИ?

На вулиці холодно. Сашко йде до школи без шапки й шарфа. Навіщо їх одягати? Це ж довго. І хо-че-ть-ся вже бути до-ро-слим.

— Чому ти без шапки? — питає Оленка.

— Не хочу одягати, — одказує Сашко. — Не холодно.

— Можеш за-хво-рі-ти, — говорить Оленка. — Ось я люблю свою шапку. Вона з рожевої вовни. На ній вишито квіти. А ще є м'який помпон.

— Моя шапка теж гарна, — промовив Сашко і дістав її з портфеля...

- Як ти думаєш, що буде далі?
- Назви, з чого зроблено головні убори.

Щ щ

щи | гля | тко

1

Знайди слова — підписи до малюнка.
Склади з ними речення.

щи-глик   щока   ящик   ліщина
щи-гли-ха   щічка   горщик   щипати
щи-гля-тко   щітка   плащик   щулити

.....

2

Текст-опис. Заголовок

Це щиглик. Він живе в парках,
садах, лісах.

Ця маленька пташка розміром
з горобця. У щиглика довгий го-
стрий дзьоб. Ним зручно добувати
насіння бур'янів. Навколо дзьоба
червоне пір'я. На шиї — білий
шарф. Крила чорні, з жовтими
смужками та білими плямами.
Спинка — коричнева.

Щиглик — красива яскрава
пташка.

.....

3

Скоромовка

Щиро щиглик щебетав щойно на ліщині.
«Щиг-щиг-щиг», — щиголь співав в лісовій гущині.

Щ щ

ща що шу ши
щі ще ащ ощ
ущ ищ іщ ещ

1

Знайди слово до схеми.

щука дощик щастя щедро
щавель кущик щасливий щедрість
щебетати плащик щастить щедрий

2

Вірш. Рима

ЯК ЖУРАВЕЛЬ ЗБИРАВ ЩАВЕЛЬ

На болоті журавель
Цілий день збирав щавель.
Назбирав собі на борщ,
Та якраз впе-рі-щив дощ,
І щавель знесла водиця, —
Без борщу лишилась птиця.
З того часу журавель
Сировим жує щавель.

Михайло Стельмах

3

Скоромовка

Борщик у горщику,
Щавель у борщику.
А до борщу —
Ще й по лящу.

E e

е|к^ар^ан

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

екран

лев

Ем-ма

етикет

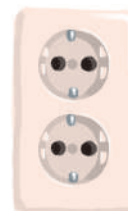
левеня

Е-рі-ка

етикетка

лелека

е-лек-три-ка

2

Текст. Тема тексту. Головна думка

Увечері ти заходиш до кімнати і натискаєш на вимикач. Світло! Від електричної лампи. Вона схожа на скляну грушу. Усередині — нитка з металу. Коли ниткою проходить електричний струм, вона нагрівається і світить.

- Чому важливо вимикати електричну лампу, коли нею не користуєшся?
- Розглянь малюнки. Поміркуй, як джерелами світла користувалися в давнину і як ними користуються зараз.

Е е

си – се
рі – ре
ді – де

лі – ле
ши – ше
пи – пе

ви – ве
чи – че
ні – не

1

Казка. Передбачення. Театралізуємо. Репліки героїв

Петрик та Еріка гралися в кімнаті.

«Е-е-е», — почулося з розетки. Діти повернули голови й побачили маленького гнома.

— Я живу в розетці , — сказав гном. — Я не-зви-чай-ний гном. Е-ле-ктри-чний.

— А що вміє е-ле-ктри-чний гном? — запитала Еріка.

— Рятувати дітей! — відповів гном.

— Від чого? — здивувався Петрик.

— Від удару е-ле-ктри-чним струмом, — одказав гном.

— А це дуже небезпечно? — налякано спитала дівчинка.

— Дуже! Можна загинути!

Гном підійшов до дітей і прошепотів: ...

- Як ти думаєш, що гном сказав дітям?
- Чи знаєш ти правила користування розеткою?

Є є

є | н ó т

1 Знайди слово до схеми.

— ' | = .

єнот	риє	годує	поливає	Єва
єнотовий	миє	малює	називає	Євген
єдиний	шиє	читає	одягає	Євгенія

2 Факти і думки

А чи знаєш ти, як називають милого єнотика?

Полоскун. А чому?

Тому що він полоще свою здобич у воді, як удома ти миєш яблучко в мисці з водою.

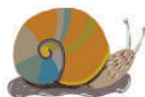

Спіймає єнот молюска чи слимака .

Обмиє у воді та поласує ними. Спіймає жабку

чи равлика

. Знову полоще.

Усе промиває єнотик. Даєш яєчко — миє єнот яєчко. Даєш рибку — миє єнотик рибку. Старається. Його так і називають — полоскун.

Є Є

не – не

те – те

ле – ле

1

Прочитай. Склади речення зі словами в першому стовпчику. Скористайся малюнками.

синє   раннє   літнє   переднє   заднє
давнє   вечірнє   осіннє   середнє   дружнє

море

місто

2

Текст. Тема тексту. Заголовок. Театралізуємо

ЧИ БУВАЄ СИНЄ КАЧЕНЯ?

Єва намалювала синє небо. У небі намалювала синє літнє сонце. Буяє синє безкрайне море. А в морі плаває синє каченя.

— Гарно вийшло? — запитала Єва.

— Це все несправжнє, — сказав Євген. — Такого не буває.

— Буває! — вигукнула Євгенка. — Я одягну окуляри із синіми скель-ця-ми, і світ стане синім! Синє поле, синє осіннє листя, синє молоко, синє какао... Синій світ...

— Не-справ-жнє, але красиве! — прошепотіла Єва.

А ти як думаєш?

ь од – одь ен – ень
ел – ель ас – ась
ів – івь ул – уль

1 Один — багато

- Які слова називають багато предметів?

день — дні тюлень — тюлені
окунь — окуні карась — карасі

2 Прочитай. Куди поділася «чарівна пташка»? Чому не слід вихвалитися?

МИЛЬНА БУЛЬБАШКА

Хлопчик сидів біля вікна й пускав мильні бульбашки. Вітерець підхоплював їх. Вони летіли над квітником і хотіли піднятися вище за дерева.

А одна велика Мильна Бульбашка полетіла в синє небо.

Побачила Мильну Бульбашку Ластівка, полинула до неї. Летить поруч і дивується:

— Яка Ви красива! Ви чарівна пташка!

— Так, я чарівна пташка, — відповіла Бульбашка. — Одежа на мені веселкою виграє.

Доторкнулася Ластівка до одежі — Мильна Бульбашка лопнула.

— Де ж поділась чарівна пташка? — здивувалася Ластівка.

За В. Сухомлинським

ьо

льо́н

1

Прочитай слова. Чим вони схожі? Чим відрізняються?

поле — польовий

сльоза — сльози

колір — кольори

синій — синього

політ — у польоті

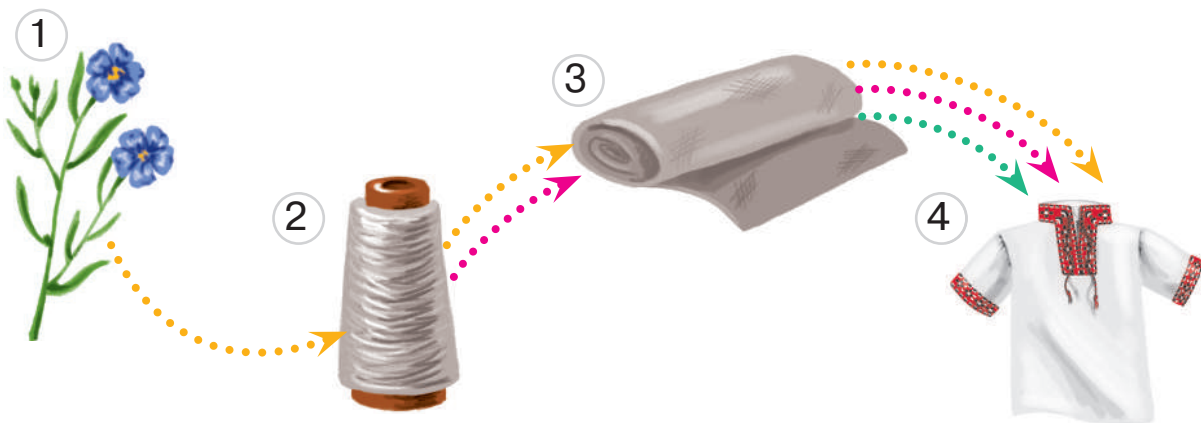
давній — давнього

2

Текст. Опис предмета

Льон — трав'яниста рослина. Стебло льону зелене, соковите. Листя тонке. Квітка синього, рідше білого кольору.

Льон росте в польових умовах. З нього роблять нитки. З ниток — тканину. З лляної тканини шують сорочки.

В в

ва|лі|за

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

ваза	вулик	варити	Василь
вазон	вудка	возити	Василина
валіза	верба	водити	Вероніка
валізка	весна	ловити	Валерій

2

Текст-розповідь. Головна думка.
Театралізуємо

ЯК МИ ВАЛІЗУ ЗБИРАЛИ

Ми з мамою їдемо до бабусі. Вітя і Віка складають свій одяг у валізу. Заліз кіт Вусик у валізу. Вилазити не хоче. Згорнувся клубком і наче говорить-муркотить:

— Візьміть мене із собою.

— Валіза для речей, а не для котів, — сказала Віка.

— Вилазь із валізи! — наказав Вітя.

Довелося Вусику вилізти з валізи. Собака Гвинтик зрадів: тепер вони з Вусиком удвох удома залишаться.

В в

ва	во	ву	ви
ві	ве	ав	ов
ув	ив	ів	ев

1

Один — багато

- Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

валіза — валізи	вазон — вазони
вінок — вінки	новина — новини

2

Текст і малюнок

- У валізу склали різні речі. Назви їх. Яку річ краще не зберігати у валізі? Чому?

Великий, вишитий, ворсистий. Ним я витираю обличчя після вмивання.

Волошка, в'юнок, барвінок. На свята дівчата прикрашають ним голову.

Вона рожева і зручна. Її одягають улітку.

Уу

у | р о к

**УВАГА!
УРОК!**

1

Вірш. Головний герой. Головна думка

Сіла Маня за уроки —
Роздивлялась на всі боки,
Прикладала до лиця
Руку, ручку, олівця,
М'ятну жуйку пожувала,
Потихеньку заспівала,
Малюкові з дитсадка
Показала язика,
З'їла печиво —

три штуки,

Відпочила, мила руки —
Дуже довго руки мила,
Бо таке пахуче мило,
Потім знову до лиця
Прикладала олівця...
Що ж вона

учила знову —
Математику чи мову?
Григорій Фалькович

- Яких уроків не буває?

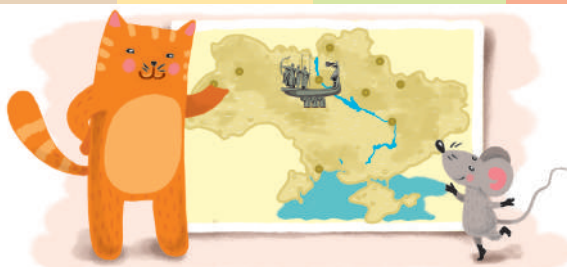
Розклад уроків

1. Українська мова
2. Математика
3. Музика
4. Мої роздуми

У у

бу ву гу
лу му ну
фу ху цу

1

Склади речення з одним зі слів.

Україна	українець	у-кра-їн-ський
в Україні	українка	у-кра-їн-ська
до України	українці	у-кра-їн-ське

Я ЗАВЖДИ пишу слово **Україна** з великої букви.

2

Розкажи, що ти знаєш про Україну. Скористайся підказками. Чим славиться твій рідний край?

Говерла — найвища гора України.

Київ — столиця України.

Хортиця — найбільший острів на Дніпрі.

Дніпро — найдовша річка України.

Азовське море — наймілкіше у світі.

Уляна та Устим живуть в Україні. Вони ходять в українську школу, говорять українською мовою.

Дд

ди|но|з^авр

1 Знайди слово до схеми.

димок	двір	ди-но-завр
дубок	двері	ди-но-зав-ри
дерево	дрова	ди-но-зав-рик

2 Текст. Заголовок. Головна думка

ЯКОГО КОЛЬОРУ БУЛИ ДИНОЗАВРИ?

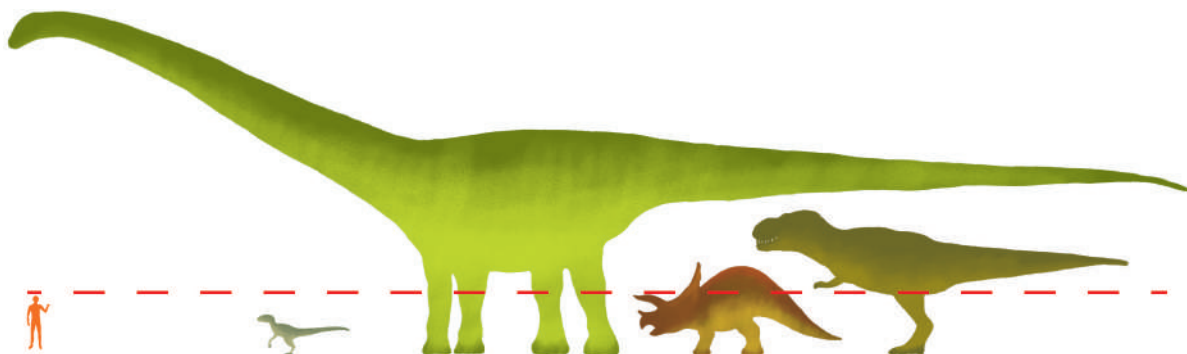
У книжках, фільмах та комп'ютерних іграх динозаври бувають усіх кольорів.

А якого кольору вони були насправді?

Учені не знають відповіді на це запитання. Вони вважають, що динозаври були такого кольору, якими є кольори місцевості, де вони жили.

ЯКОГО РОЗМІРУ БУЛИ ДИНОЗАВРИ?

Динозаври були різного розміру. Деякі — як великий собака, інші — як будинок на дев'ять поверхів. Динозаври живилися рослинами або полювали на інших тварин.

Дд

да до ду ди
ді де ад од
уд ид ід ед

1 Знайди слово до схеми.

= ' | • | — •

погода	да-ру-ва-ти	друг	Данило
природа	по-да-ру-нок	дружба	Діана
правда	до-брий	друзі	Дми-тро

.....

2 Вірш. Заголовок. Головна думка

Киця — друг,
комп'ютер — друг:
я люблю дружити.
Друзі — річка, ліс і луг,
і книжки, і квіти.
Ще я подружу з Мишком
і з веселуном Сашком,
та з Наталкою, яка
змайструвала літака.
Адже друзів, каже тато,
не буває забагато.

Наталка Поклад

*Який твій друг?
Добрий
Веселий
Розумний
Що він робить?
Допомагає
Дарує подарунки
Грає в ігри*

Привіт! Я Денис.
Давай гратися разом.

Привіт! Я Дарина.
Давай грати в доміно.

З з

з а́ | є ц ь

1 Знайди слова — підписи до малюнків.

загадка	за́мок	золотий	заєць
забавка	замóк	залізний	зайчик
зупинка	зерно	зелений	заячий

2 Лічилка. Опис

Я малюю зайчика для вас. Раз.
 Це у нього, бачте, голова. Два.
 Це у нього вуха догори. Три.
 Це стирчить у нього хвостик сірий.
 Чотири.
 Це очиці весело горять. П'ять.
 Ротик, зубки — хай морквину їсть.
 Шість.
 Шубка тепла, хутряна на нім. Сім.
 Ніжки довгі, щоб гасав він лісом.
 Вісім.
 Ще навколо насаджу дерева.
 Дев'ять.
 І хай сонце сяє з пі-дне-бес-ся.
 Десять.

З з

аз оз уз из із ез
за зо зу зи зі зе

ДЗВІНКИ І ГЛУХІ ПРИГОЛОСНІ

КАЗКА

—

КАСКА

1

Текст. Заголовок. Головна думка. Передбачення

ЧЕРВОНИЙ ЗАЙЧИК

Жив собі зайчик. Прозорий. Тільки ніс чорний.
Не хочеться зайчикові бути таким не-по-мі-тним.

Одного разу побачив у траві суничку. Яскраву,
червону. «Хочу бути червоним!» — сказав собі
зайчик. З'їв суничку... і став червоним.

Іде лісом, по-лу-м'я-ні-є. Усі
його бачать, кричать «Привіт!». Побачила його й лисичка. Схо-
пила зайчика за червоне вушко: «Я тебе з'їм!». Злякалося зайченя.
Трем-тить і думає: «Хочу знову
бути непомітним!...».

2

Склади історію «Як зайченя татові допомогло».

[ДЗ]

дз і́ | га

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

дзиґа дзвін дзеркало ку-ку-ру-дза
гудзик дзвінок дзеркальце дзвін-кий

дз і́ | га
[ДЗ]

к н і́ | га
[К][Н]

2

Текст. Заголовок. Головна думка. Передбачення

Любить дзиґа танцювати.

І вдень дзиґа вер-ти-ться. І вночі дзиґонька кру-ти-ться. Дзвінко дзеленчить. Гудзик ди-ву-ється: «Яка ти, дзиґо, дзвінка!».

А ось дзиґа впала. Лежить — не ворухиться: «Нікому я не потрібна. Ніхто зі мною не грається».

- Як ти думаєш, що буде далі?

Прийшло кошеня. Побачило дзиґу. Стало кошеня біля дзиґи і лапкою її крутить. Дзиґа знову почала швидко обертатися. І дзвінко сміятися.

Знову всі милуються дзиґою.

- Коли так говорять?

Про рухливу, вертляву людину говорять, що вона крутиться, як дзиґа.

[ДЗ']

да – за – дя – зя – дза
ду – зу – дю – зю – дзю

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

дзьоб   дзьобати   дзюр-ча-ти
дзьобик   качкодзьоб   дзюр-чить

2

Текст. Тема тексту. Головна думка.
Заголовок. Ключові слова

Які різні дзьоби у птахів!

У пе-лі-ка-на дзьоб великий, як сачок. Пелікан у дзьоб рибу склада-є.

У го-роб-ця **дзьо-бик** ма-лень-кий і міцний, як жор-на у млині, щоб зернятка пе-ре-ме-лю-ва-ти.

У шишкаря **дзьоб** загнутий, як обценьки, щоб насіння з шишки діставати.

У лелеки дзьоб довгий, наче щипці, щоб жабку у траві схопити.

Отже, птахи дістають їжу дзьобом. А ще дзьоб потрібен, щоб гніздо будувати, пір'я чистити і...

- Коли так говорять?

Дзьобати — їсти, клювати дзьобом корм.

Дзьобати — кусати, щипати дзьобом.

Г г

г о | л о | в а́

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

нога	глина	голова
гараж	гноми	голівонька
гусак	груша	гратися
гумка	гриби	гроза

2

Текст. Головна думка. Заголовок. «Протилежні» слова

ОДНА ГОЛОВА ДОБРЕ, А ДВІ — КРАЩЕ

Жив собі Дракон. І було в Дракона дві голови. Одна голова була серйозною, друга — веселою. Одна любила книжки читати, а друга — у комп'ютерні ігри грати. Одна спала вдень, а друга — уночі. Одна пила теплий чай, друга — холодний. Одна їла чорний шоколад, а друга — білий. Такі різні голови в одного Дракона. І такі дружні.

Гг

га|зе|та

1 Знайди слово — підпис до малюнка.

гал-ка	гли-на	гу-чний	газета
гу-ска	гле-чик	го-ло-сний	газетка
го-луб-ка	гні-здо	го-лов-ний	газетний

2 Досліджуємо медіа

афіша

книга

газета

фото

мапа

журнал

рекламна
листівка

• Факти і думки

Газета — це кіль-ка ар-ку-шів тонкого паперу. У газеті є різні ру-бри-ки: «Новини», «Реклама», «Події». Газети ви-ходять щодня або щомісяця.

• Розглянь газету. Знайди рубрики.

П п

па|пір

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

поле	право	павук	папір
полечко	правило	павучок	папірець
польові	правда	павутина	паперовий

2

Текст. Тема тексту. Головна думка. Ключові слова

Ти пишеш і малюєш у зошиті чи в альбомі. Їх сторінки зроблені з паперу. Папір роблять із **деревини**. Це деревина сосни, ялини, ялиці. Папір роблять із ба-вов-ни-ку та льону . Щоб зберегти дерева, папір також роблять із **ма-ку-ла-ту-ри** — старих газет, журналів, зошитів, блокнотів або ганчір'я.

П п

па по пу пи
пі пе ап оп
уп ип ін еп

ДЗВІНКИ І ГЛУХІ ПРИГОЛОСНІ

ЖАБКА

ПАПКА

1

Текст. Головна думка. Послідовність подій

НА ПЕРЕРВІ

У нашому класі веселі перерви. А сьогодні вранці Петрик сказав: «Треба гарно вчитися. Будемо повторювати правила на всіх перервах». Усі погодилися. Ми ж справжні школярі.

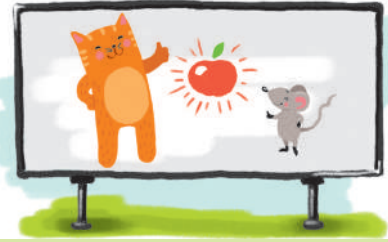
Після першого уроку всі залишилися за партами. Сидять, урок учать. Учителька здивувалася: «Які діти працьовиті!»

Після другого уроку теж повторення, і після третього. Уже всі втомилися. Полягали на парти. І тут Оленка говорить: «Досить уроків. Перерви потрібні, щоб гратися та відпочивати». Усі закричали: «Так! Ми хочемо справжню перерву!» І всі побігли на перерву, як завжди.

Р р

ре|кла́|ма

1 Знайди слово — підпис до малюнка.

рука	руки	розум	ре-кла-ма
рукав	ручка	розвага	ре-клам-ний
рукавиця	рушник	розгадка	ре-кла-му-ва-ти

2 Досліджуємо медіа

Реклама

Ти можеш дізнатися про йогурт з реклами. Реклама потрібна, щоб покупці знали про певний продукт. А потім захотіли його купити. Реклама яскрава. Щоб привернути твою увагу.

- Розглянь рекламу йогурта. Подумай, для чого рекламують йогурт. Що тобі подобається в рекламній листівці, а що ні? Поділись думками з другом або подругою

Р р

ра ро ру
рі ре ар
ур ир ір

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

ріка	риба	рибак	Роман
річка	рибка	риболов	Ростислав
річенька	рибина	рибалка	Руслана

Дніпро — найбільша річка України.
Пиши Дніпро з ВЕЛИКОЇ букви.

2

Вірш. Заголовок. Опис

ПРО РІКУ

Покупались у ріці сірі-сірі горобці —
стала сірою ріка, плине — сіра і рідка.
Мили лапки у воді дві лисиці геть руді —
то і річка вже руда, плине мокра, як вода.
Потім дощ у річку впав з оберемком
синіх трав —
річка синя, як трава... Синя річка не бува!

Олеся Мамчич

- Хто живе в річці? Що росте в річці?

Т т

те|ле|фо́н

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

терен	трава	талант	Тарас
теремок	тропа	танок	Тетяна
терези	труба	тарілка	Тимофій

2

Вірш. Тема вірша. Головна думка

Лиш телефон задзеленчить,
Іванко в слухавку кричить:
— Алло! Привіт! Іван на дроті!
Що? Татусеві по роботі?..
Так, знаю я, що мамі й тату
Теж можуть телефонувати.
Чого я вам сказав «привіт»?
Напевно, так робить не слід...
Дорослим незнайомцям діти
Так не повинні говорити.
Заждіть хвилиночку лишень...
Пробачте, прошу... Добрий день!

Богдана Бойко

- Як ти розумієш прислів'я?

Слово чемне кожному приємне.

Т т

та то ту ти
ті те ат от
ут ит іт ет

1 Знайди слово — підпис до малюнка.

театр танок тісто Тарас
те-а-траль-ний танець тіло Тетяна

ДЗВІНКИ І ГЛУХІ ПРИГОЛОСНІ

ВОДА

—

БАТА

1 Текст. Тема тексту. Заголовок

У неділю Тарас і Тетянка ходили в ляльковий театр. На сцені цього театру грають актори і ляльки. Лялькарі водять ляльок і говорять за них.

Тарас і Тетянка дивились виставу про Лисенятко і його друзів. Усім сподобалася весела вистава. Діти аплодували акторам.

- Як ти гадаєш, що трапилось із Лисенятком? Розкажи.

Ю ю

ка|лю|жа

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

юшка	люблю	малюю	читаю
юрта	малюк	співаю	бігаю
ключ	малюнок	дякую	граю

2

Вірш. Тема вірша. Головний герой
Я завжди обминаю калюжі.
А вони мене люблять дуже.
Я за ручку чемно ступаю,
Я обходжу їх, обминаю,
А вони собі, знай, хлюпочуть —
Я не люблю калюж стра-шен-но.
Я завжди ходжу дуже чемно.
Я ж не винен, що їх багато!
Я тримаюся міцно за тата.
Ну а як вони самі пха-ю-ться!
То куди ж я від них сховаюся?!

Оксана Миронович

3

Дражнилка
Бруднуля, бруднуля —
З голови до ніг!
Так, ніби за тобою
З калюжі дощик біг!

Ю ю

ту – тю

лу – лю

люблю

ру – рю

су – сю

любить

1

Прочитай. Яка улюблена їжа дівчинки? Розкажи про свою улюблену страву.

Я не люблю лимонний сік.
Я люблю пити смачне молоко.
Я люблю пироги з вишнями
та черешнями. Я не люблю
бананові тістечка з кремом.
Я думаю, що кожна людина
має улюблені страви.

2

Прочитай. Що любить робити хлопчик?
А що любиш робити ти?

Я люблю малювати.
Я не люблю грати в хокей.
Я люблю грати в шахи.
Я не люблю стріляти з лука.

A cartoon illustration of a brown and orange hamster sitting and holding a red heart in its paws.

Хх

хво | стй

1 Знайди слово до схеми.

вухо	муха	пух	хвіст
сухо	мураха	лопух	хвостик
тихо	комаха	фартух	хвостатий
лихо	черепаха	пастух	хвастати

2 Вірш. Заголовок. Головна думка

Сірий вовчик, лев і птах,
Поні волохаті —
Всі з хвостами, при хвостах,
Всі такі хвостаті.
І собаки, і коти,
І слони, і миші:
Де не глянь, хвости, хвости —
З ними красивіше.
Тільки в нас хвостів нема,
Чи то літо, чи зима:
Ні у мами, ні у тата,
Ні у маминого брата.
Ще й сусіди й гості —
Геть усі безхвості.
У такій родині
Сумно жить дитині.

Григорій Фалькович

Ж ж

жур|на́л

1

Знайди слово — підпис до малюнка.
Відшукай слово до схеми.

жаба	жук	жолудь	ложка
жало	жучок	жовтий	книжка
жакет	журнал	живіт	діжка
жилет	журавель	жінка	доріжка

ДЗВІНКИ І ГЛУХІ ПРИГОЛОСНІ

ДРУЖОК

—

МІШОК

1

Досліджуємо медіа

Розглянь обкладинки журналів. Про що в них можна прочитати?

- У журналах друкують статті, казки, ігри. Журнали виходять щотижня або один раз на кілька місяців.

Жж

аж ож иж
еж жа жо
жу жи же

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

калюжа кружок ніжний у-ва-жний
дружба художник сніжний ва-жли-вий

2

Вірш і малюнок. Заголовок. Головна думка. Головний герой

ХТО ЗУСТРІВСЯ В ЖИВОТІ?

Перекочується кіт
З живота та й на живіт,
А у тому животі:
Жваві рибки золоті,
Сорок грам твердого сиру,
Цілих п'ять ков-тків кефіру,
Збитий крем, м'ясні обрізки,
Дві відварені сосиски,
Дві вершкові ка-ра-мель-ки,
Півтори сирих сар-дел-ьки,
Гла-зу-ро-ва-ний сирок,
Свіжий курячий пупок,
Ще й вчо-ра-шній холодець
І яєчня з двох яєць.

Ледве дише бідний кіт: заболів йому живіт,
Штри-ка-є у боці, тіпає у оці.

Їстимеш усе гуртом — станеш отаким котом.

Григорій Фалькович

[ДЖ]

бджо|ла́

джміль

бджо|ла́

1

Знайди слово до схеми.

— — — | — ' —

джем

джміль

бджола

джерело

джмелик

бджілка

джерельний

джмелиний

бджолиний

2

Текст. Тема тексту. Головна думка

У бджо-ли-но-му вулику ледарів немає. Усі бджілки працюють. Бджілки-розвідниці шукають поля з квітами. Потім своїм танком роз-по-ві-да-ють про них усім. Бджілки-няні годують ли-чи-нок бджіл. Бджілки-бу-ді-вель-ни-ці будують стіль-ни-ки у вулику. Бджілки-зби-раль-ни-ці добувають нектар. Є бджілки, які охороняють вулик від ос, джмелів. Бджола-королева відкладає яйця. З них виростуть нові бджілки-трудівниці.

- Прислів'я

Бджілка мала, а й та працює.

[ДЖ]

жа – джа жо – джо жи – джи
жу – джу же – дже дзи – джи

1

Склади речення з одним зі слів.

хо-джу си-джу їж-джу ра-джу
за-хо-джу по-си-джу з'їж-джу по-ра-джу
ви-хо-джу са-джу во-джу бу-джу

.....

2

Текст. Заголовок. Театралізуємо

Прилетіла бджілка Жу-Жу на галявину.
Скільки квітів! Які яскраві, пахучі! Підлетіла до
синього дзвіночка. Аж раптом:

— Ти що не бачиш? Я снідаю, — з квітки
про-дзиж-чав джміль.

— Тоді я виберу цю — червону, — поду-
мала Жу-Жу.

— Тут я, — про-дзиж-ча-ла оса.

— Ось жовта кульбабка, — стрепенула
крильцями Жу-Жу.

— Не чіпай, тут я снідаю, — одказав ме-
телик.

— Де ж моя квітка? — засмутилась бджілка.

— Привіт. Я тут, — усміхнулася ромашка. —
Пригощайся.

Бджілка зраділа. Тепер на галявині й у неї
є подружка.

Ч ч

чер | во́ | ний

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

чай чоловіки чор-ний читач
чайка чоботи чор-ни-ця слухач
часник черепаха че-че-ви-ця глядач

2

Вірш. Заголовок. Головний герой

Черв'як любив чер-во-ний колір.
Чер-во-ним радував свій зір,
Коли тра-пля-ла-ся нагода:
Все фарбував, наче факір.
Че-че — червоним став папір,
Че-че — по-чер-во-нів весь двір,
Червоне поле, сад і ліс,
І в черв'ячка червоний ніс.

3

Подумай, хто від чого почервонів?

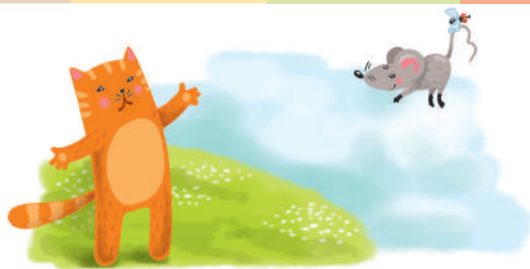
від сорому

від гніву

від морозу

Ч ч

ач оч уч ич
іч еч ча чо
чу чи чі че

1

Текст. Послідовність подій. Передбачення. Театралізуємо

НЕВДЯЧНА МУХА

(скорочено)

У чашці з чаєм плавала Муха.

— Допоможіть! — кричала вона.

— На дні гарно, — втішала її Чаїнка.

У чашку зазирнув Хлопчик:

— Треба допомогти, — і простягнув ложку.

Муха вилізла на ложку, обтрусилась і полетіла.

— Яка нев-дя-чна, — зди-ву-вав-ся Хлопчик. — Навіть «дякую» не сказала!

А Муха сиділа на Лампі та міркувала: «Якби хлопець розлив чай... От було б добре!»

— Як тобі не соромно! — спалахнула Лампа.

— Не подобається — не слухай, — сказала Муха. — А я на вулицю.

Муха вилетіла у вікно. Повз будинок пролітав Птах. Він роз-зя-вив дзьоба і... Хлопчик із пере-ляку за-плю-щив очі. А коли ро-зплю-щив, то ані Птаха, ані Мухи поруч не було.

За Еліною Заржицькою

Ф ф

а | ф і | ш а

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

фара	форма	фонтан	фото
фарба	ферма	фіалка	фо-то-граф
фарбую	фермер	футбол	фо-то-гра-фі-я

2

Текст. Тема тексту

СЕЛФІ

Ти можеш намалювати свою родину. Це картина. А можеш сфотографувати своїх рідних і друзів. Це фотографія. А ще можеш сфотографувати себе. Це селфі.

- Розглянь селфі, яке зробили діти. Розкажи, де вони були. Чи правду вони розповіли про свою подорож?

Софія

Я була в Києві.

Федір

Я відвідав
зоопарк.

Земфіра

Я відпочивала
на морі.

- Яке селфі робити небезпечно? Чому?

Ф ф

аф	оф	уф	иф	іф	еф
фа	фо	фу	фи	фі	фе
ва – фа	ву – фу	во – фо			

1

Знайди слово — підпис до малюнка.

фіалка	кофта	афіша	шарф
флокс	туфлі	арфа	дельфін
вафлі	асфальт	фішка	фрукт

2

Досліджую медіа

- Порівняй обкладинку книжки та афішу.

- Прочитай рекламу вистави. Чи хочеш ти відвідати її? Чому? Розкажи про виставу друзям.

Подивіться історію про маленького равлика.
Равлик шукав зручний будинок.

Які тільки домівки він не побачив! І підземелля крота, і гніздо сороки, і нірку мишки. Навіть собачу будку. А потім знайшов... Приходь на виставу і дізнаєшся!

ДИТЯЧА МОВА

Щира, кльова, щедрослова,
хай живе дитяча мова!

А дорослу, перерослу,
не люблю я, бо вона —
перелякана й нудна.

Та — дитяча, неледача,
хоч, буває, і заплаче,
але завжди — пре-чудова,
дуже класна, кольорова.

Зрозуміла квітам, звірю,
кораблю і журавлю, —
я цій мові просто вірю,
просто я її люблю.

Всім дорослим людям знову
треба вчить дитячу мову.

Остання перегорнута сторінка:
Від **А** до **Я** тебе вела стежинка.
Наважуйся. Зроби наступний крок.
До зустрічі на сторінках книжок!

Григорій Фалькович

ЗМІСТ

Абетка	4	Є є	44
Абетка	5	Є є	45
С с	6	ь	46
С с	7	ьо	47
О о	8	В в	48
О о	9	В в	49
А а	10	У у	50
А а	11	У у	51
Б б	12	Д д	52
Б б	13	Д д	53
Л л	14	З з	54
Л л	15	З з	55
М м	16	Дзвінки і глухі приголосні	55
М м	17	[дж]	56
Я я	18	[дж']	57
Я я	19	Г г	58
Г г	20	Г г	59
Г г	21	П п	60
Апостроф	22	П п	61
Апостроф	22	Дзвінки і глухі приголосні	61
Н н	24	Р р	62
Н н	25	Р р	63
К к	26	Т т	64
К к	27	Т т	65
І і	28	Дзвінки і глухі приголосні	65
І і	29	Ю ю	66
Ї ї	30	Ю ю	67
Ї ї	31	Х х	68
И и	32	Х х	69
И и	33	Ж ж	70
Й й	34	Дзвінки і глухі приголосні	70
йо	35	Ж ж	71
Ц ц	36	[дж]	72
Ц ц	37	[дж']	73
Ш ш	38	Ч ч	74
Ш ш	39	Ч ч	75
Щ щ	40	Ф ф	76
Щ щ	41	Ф ф	77
Е е	42		
Е е	43		

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня/учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

БОЛЬШАКОВА Інна Олексіївна

ПРИСТІНСЬКА Марина Сергіївна

«УКРАЇНСЬКА МОВА. БУКВАР»

**підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)**

(Частина 2)

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Провідний редактор *І. Л. Морева*. Редактор *Ю. М. Миронова*.
Художнє оформлення *В. І. Труфен*. Технічний редактор *А. В. Плisko*.
Комп'ютерна верстка *С. В. Яшиш*. Коректор *Н. В. Красна*

В оформленні підручника використані зображення,
розміщені в мережі Інтернет для вільного використання

Підписано до друку 30.07.2018 р. Формат 84×108/16.

Папір офсетний. Гарнітура Рублена. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 8,4. Обл.-вид. арк. 8,1.

Тираж 106 375 прим. (1-й запуск 1-30000). Зам. № 4808-2018/1

ТОВ Видавництво «Ранок»,

вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5215 від 22.09.2016.

Адреса редакції: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.

E-mail: office@ranok.com.ua. Тел. (057) 719-48-65, факс (057) 719-58-67.

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»,

пров. Сімферопольський, 6, Харків, 61052.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5340 від 15.05.2017.

Тел. +38 (057) 703-12-21. E-mail: sale@triada.kharkov.ua

Слова — назви предметів

ХТО?

собака

ЩО?

книга

Слова — назви ознак

ЯКИЙ?

зелений

ЯКА?

зелена

ЯКЕ?

зелене

ЯКІ?

зелені

Слова — назви дій

ЩО РОБИТИ?

малювати

ЩО ЗРОБИТИ?

намалювати

Слова — помічники

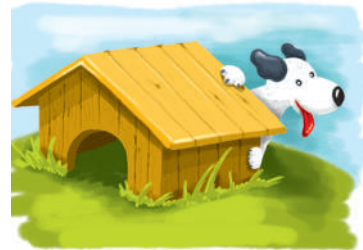
НА

У, В

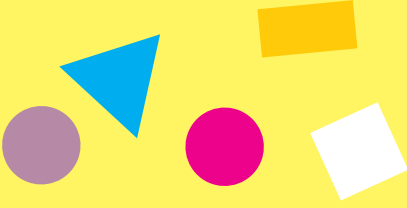

ПЕРЕД

ЗА

УКРАЇНСЬКА МОВА

БУКВАР

1 КЛАС. ЧАСТИНА 2

Особливості підручника:

- текстовий матеріал, поданий з урахуванням різних рівнів читацьких навичок
- ілюстративний матеріал, зорієнтований на формування читацької мотивації
- правила, візуалізовані завдяки кумедним героям
- система завдань, розроблена для розвитку критичного мислення
- вправи, націлені на формування емоційного інтелекту
- інтернет-підтримка, спрямована на реалізацію індивідуального підходу

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Інтернет-підтримка
interactive.ranok.com.ua

